

Katarzyna Kuchmacz

Szkoła Podstawowa nr 61 im. J. Korczaka we Wrocławiu

dr Urszula Opłocka

Szkoła Podstawowa nr 61 im. J. Korczaka we Wrocławiu

Krzysztof Oleś

Szkoła Podstawowa nr 61 im. J. Korczaka we Wrocławiu

Spacer Edukacyjny w Szkole Podstawowej nr 61 im. J. Korczaka we Wrocławiu

Abstrakt

Celem artykułu jest przedstawienie idei Spaceru Edukacyjnego oraz jego realizacji w Szkole Podstawowej nr 61 we Wrocławiu. Ideą Spaceru Edukacyjnego jest uczenie się nauczycieli od siebie nawzajem. Jest to strategia mająca zapewnić szkole, a nie pojedynczym nauczycielom, opinie zwrotne na temat tego, co ona robi, a czego nie (Protheroe, 2010). Jest diagnozą i drogą poprawy metod nauczania. Jest narzędziem pozwalającym na poznanie szkoły i działających w niej schematów uczenia się i nauczania. Dotyczy całej szkoły, a nie tylko standardy wzajemnej obserwacji pracy oraz uczą się na podstawie analizy doświadczeń własnych i innych osób. Różni się to od obserwacji, które koncentrują się na jednej klasie, ponieważ intencją spaceru jest stworzenie obrazu całej szkoły składającego się z wielu małych ujęć (Protheroe, 2010). Spacer Edukacyjny jest narzędziem wyznaczającym kierunek rozwoju danej szkoły. Dzięki współpracy między nauczycielami, koleżeńskiej obserwacji spacer służy zdiagnozowaniu pewnych zjawisk i znalezieniu satysfakcjonujących rozwiązań. W jego efekcie nauczyciele wspólnie z obserwatorami pracują nad ulepszeniem nauczania. Wspólnie planują tematy spotkań edukacyjnych na podstawie problemów, które zostały dostrzeżone. Nie jest to informacja zwrotna, której celem jest ukaranie, tylko informacja zwrotna, której celem jest zachęcenie do refleksji na temat sposobów poprawy metod pracy. Ta informacja zwrotna nie służy ocenie pracy nauczycieli, lecz wspólnemu uczeniu się.

Wstęp

Celem niniejszego opracowania jest prezentacja metody współpracy nauczycieli na rzecz rozwoju nauczania i uczenia się uczniów poprzez diagnozę i ewaluację tego, co rzeczywiście dzieje się podczas zajęć z uczniami. Jest ona znana za granicą pod nazwą Teacher Learning Walks¹ lub Formative Classroom

¹ Np. D. Fisher and N. Frey w: „Using Teacher Learning Walks to Improve instruction”, Principal Leadership, January 2014, s. 58–61, <http://www.scsk12.org/uf/memo/files/files/learning%20walk2.pdf> [dostęp: 10.04.2016].

Walkthroughs², w Polsce przyjęła się nazwa Spacer Edukacyjny³. Centrum Edukacji Obywatelskiej wdraża ją w polskich szkołach w ramach programu Szkoła Ucząca Się (SUS), pojawiła się także w programie szkoleń w projekcie „Jak wspomagać szkoły w zakresie rozwoju kompetencji kluczowych uczniów?” – projekt POWER 2014–2020⁴ – prowadzonych dla kadry kierowniczej oraz liderów przedmiotowych. Niniejszy artykuł stara się zaprezentować tę metodę⁵ oraz jej funkcjonowanie w Szkole Podstawowej nr 61 we Wrocławiu.

W niniejszym opracowaniu przedstawiony zostanie również opis wprowadzania tej praktyki i jej pierwszych efektów w Szkole Podstawowej nr 61 we Wrocławiu. Nie będzie to jednak raport z badań na ten temat ze względu na brak stosownego dystansu – autorzy tego artykułu są zarazem osobami odpowiedzialnymi za wdrażanie metody w szkole, mogą więc dzielić się jedynie swoimi subiektywnymi spostrzeżeniami.

Spacer Edukacyjny – co to takiego?

Ideą Spaceru Edukacyjnego jest uczenie się nauczycieli od siebie nawzajem. Według Lawrence’a Stenhouse’a, który poszerzył definicję profesjonalizmu nauczyciela o jego rolę „badacza”, nauczyciel powinien:

- systematycznie zadawać sobie pytania o własne nauczanie jako podstawę rozwoju zawodowego;
- badać własne nauczanie i umiejętności potrzebne do niego;
- podawać w wątpliwość teorie i testować ją w praktyce, wykorzystując te umiejętności;
- umożliwiać innym nauczycielom obserwację swojej pracy – bezpośrednio lub poprzez nagrania – oraz uczciwą dyskusję o niej⁶.

Także John Hattie przekonuje, że nauczyciele powinni wspólnie stawiać pytania dotyczące siły swojego oddziaływania na uczniów po to, by wybierać kolejne optymalne działania, ponieważ „zaangażowane podejście do oceniania siły oddziaływania stanowi najważniejsze narzędzie do osiągnięcia doskonałości w nauczaniu – o ile łączy się to z jej zrozumieniem i wraz z wnioskami płynącymi z oceny, wpływa na podejmowane działania”⁷. Nauczanie powinno zatem podlegać obserwacji, omawianiu oraz wymianie dobrych praktyk i doświadczeń w grupach współpracujących ze sobą nauczycieli, w atmosferze zaufania, którego wysoki poziom jest niezbędny, gdyż umożliwia skuteczną współpracę i jest warunkiem poprawy stosowanych metod nauczania.

² Np. C.M. Moss, S.M. Brookhart, *Formative Classroom Walkthroughs. How Principals and Teachers Collaborate to Raise Student Achievement*, ASCD.

³ Ogólne informacje na ten temat opracowała na podstawie angielskojęzycznej literatury M. Chrzanowska i zamieściła 6 kwietnia 2012 r. na stronie <http://www.ceo.org.pl/pl/ok/news/spacer-edukacyjny-wprowadzenie>.

⁴ Zob. *Ramowy program szkolenia*, http://www.fr.org.pl/wp-content/uploads/2018/03/zal.nr_16_5_ramowy_program_szkolen_mat-przyr_etap_i.pdf [dostęp: 5.06.2018].

⁵ Wśród niewielu polskich opracowań na ten temat warto wspomnieć o filmie *Spacer edukacyjny jako metoda rozwoju zawodowego nauczycieli*, www.youtube.com [dostęp: 20.05.2018].

⁶ L.A. Stenhouse za: Ch. Day, *Rozwój zawodowy nauczycieli*, GWO, Gdańsk 2004, s. 45–46.

⁷ J. Hattie, *Widoczne uczenie się dla nauczycieli. Jak maksymalizować siłę oddziaływania na uczenie się*, Centrum Edukacji Obywatelskiej, Warszawa 2015, s. 11.

Jednym ze sposobów na obserwację lekcji, diagnozę oraz poprawę nauczania i uczenia są procedury krótkich wizyt w klasach, czyli Spacer Edukacyjny. Spacer jest szansą na rozwój, narzędziem służącym poprawie jakości pracy szkoły, który łączy efektywne, skuteczne praktyki z pożądanymi rezultatami, ponieważ jest to strategia mająca zapewnić szkole, a nie pojedynczym nauczycielom opinii zwrotnych na temat tego, co ona robi, a czego nie⁸. Na podstawie zaobserwowanych wzorców uczestnicy, nauczyciele danej szkoły określają obszary, które są na dobrym poziomie, a także te, które wymagają dalszej pracy. Spacer Edukacyjny nastawiony jest na diagnozę i poprawę metod nauczania. Jest narzędziem pozwalającym na poznanie szkoły i działających w niej schematów uczenia się i nauczania. Dotyczy całej szkoły, a nie tylko jednej klasy, to członkowie całej rady pedagogicznej wspólnie wypracowują standardy wzajemnej obserwacji pracy oraz uczą się na podstawie analizy doświadczeń własnych i innych. Różni się to od obserwacji, które koncentrują się na jednej klasie, ponieważ intencją spaceru jest stworzenie obrazu całej szkoły składającego się z wielu małych ujęć⁹. Spacer Edukacyjny jest narzędziem wyznaczającym kierunek rozwoju danej szkoły.

Rodzaje spacerów

Douglas Fisher i Nancy Frey¹⁰ opisują trzy rodzaje spacerów.

„Gost walks”, polega na obserwacji sal lekcyjnych, w których nie ma uczniów, prowadzonej przez dyrektora wspólnie z nauczycielami w celu zdiagnozowania warunków, w jakich pracują uczniowie.

„Capacity Building Learning Walks” realizowany jest przez taką samą grupę osób. Tym razem jednak obserwacji podlegają zajęcia z uczniami, a celem jest obserwacja i zbieranie dobrych praktyk, które pojawiają się na lekcjach. Ten rodzaj spaceru może wspomagać wdrażanie zmiany oraz nowych metod. Trwa jedną godzinę.

Ostatni z opisywanych przez nich rodzajów spaceru – „Faculty Learning Walks” – może angażować wszystkich nauczycieli, którzy w danym momencie są dostępni, i kadrę kierowniczą, a zbieranie dobrych praktyk trwa cały dzień.

W Polsce Spacer Edukacyjny ma również wiele odmian. Jedną z istotniejszych różnic w stosunku do propozycji Douglasa Fishera i Nancy Frey jest podejmowanie kwestii obecności podczas spaceru reprezentanta kadry kierowniczej. Dla pary amerykańskich badaczy i autorów obecność dyrektora podczas spaceru jest oczywista bez względu na jego cel. W Polsce często słyszy się, że dla dobra tej praktyki warto, aby uczestnikami byli wyłącznie nauczyciele. Dzięki temu wyraźniejsze jest oddzielenie procesu oceniania od spaceru i staje się on własnością nauczycieli, gdyż to ich profesjonalnemu rozwojowi ma służyć. W naszej szkole argumenty za nieobecnością dyrektora przeważały.

⁸ N. Protheroe, *Supporting English Language Learners* [w:] *Principal's Research Review*, t. 5, nr 2, 2010.

⁹ Ibidem.

¹⁰ D. Fisher i N. Frey w: „*Using Teacher Learning Walks to Improve instruction*”, *Principal Leadership*, January 2014, s. 58–61, <http://www.scsk12.org/uf/memo/files/files/learning%20walk2.pdf> [dostęp: 10.04.2016].

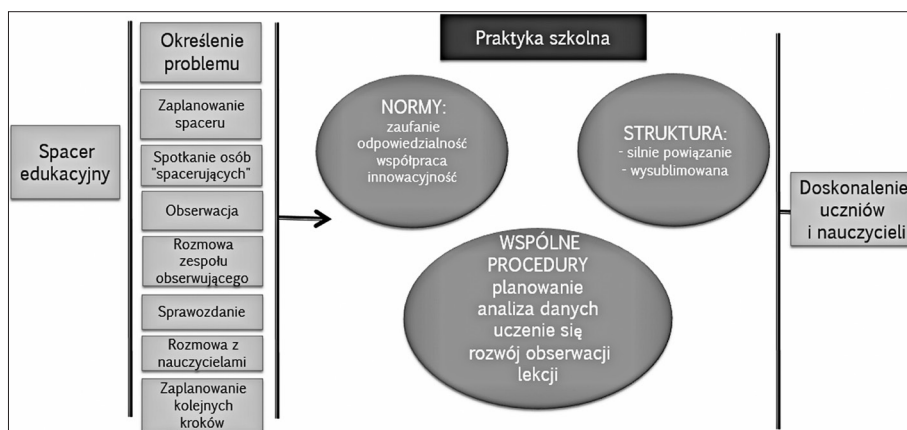
Po co

W odpowiedzi na pytanie, po co nam spacer, możemy powiedzieć, że jest on metodą służącą długofalowej poprawie uczenia się i nauczania w szkole. Dzięki współpracy między nauczycielami, koleżeńskiej obserwacji Spacer Edukacyjny służy poszukiwaniu praktycznych rozwiązań. Nauczyciele stosują indywidualne strategie, które w ich przypadku sprawdzają się, gdyż wynikają z osobowości. Podczas obserwacji nauczycieli musimy szanować ich indywidualizm, ale równocześnie pobudzać do pewnych działań. Aby współpraca między nauczycielami doprowadziła do doskonalenia metod nauczania, powinna opierać się na dyskusji, rzetelnej informacji zwrotnej, gdyż one są najważniejsze. Bieżąca, kształtująca informacja zwrotna związana z poprawą jakości pracy szkoły służy pogłębieniu zrozumienia nauczania i uczenia się. Spacer służy także zdiagnozowaniu pewnych zjawisk i znalezieniu satysfakcjonujących rozwiązań. W jego efekcie nauczyciele wspólnie z obserwatorami wypracowują rozwiązania pojawiających się trudności i pracują nad ulepszeniem nauczania. Wspólnie planują tematy spotkań edukacyjnych na podstawie problemów, które zostały dostrzeżone. Nie jest to informacja zwrotna, której celem jest ukaranie, tylko informacja zwrotna, której celem jest zachęcenie do refleksji na temat sposobów poprawy metod pracy. Informacja zwrotna nie służy ocenie pracy nauczycieli, jest ona wspólnym uczeniem się. Spacer służy także doskonaleniu warsztatu pracy nauczycieli. Jego idea zakłada, że poprzez obserwację, wymianę doświadczeń uczą się wszyscy jego uczestnicy. Pomaga on we wprowadzeniu w szkole zwyczaju rozmawiania wspólnym językiem o praktyce nauczania, stymuluje dialog. Jest to strategia przełamania izolacji, ulepszania i promowania współpracy oraz rozmów koleżeńskich. Służy przeniesieniu prywatnych praktyk na arenę publiczną, udostępnianiu skutecznych rozwiązań i pozytywnych wydarzeń w szkole. To potężne narzędzie do obserwacji i opracowania wspólnych tendencji w salach lekcyjnych.

Jak realizować

Spacer Edukacyjny jest działaniem wieloetapowym, który ma na celu podniesienie jakości, udoskonalenie, jak również ujednoczenie dobrych praktyk, które są wykorzystywane w szkole. Działania podejmowane w Spacerze Edukacyjnym są ściśle określone.

Kolejne etapy spaceru ilustruje poniższe przedstawienie graficzne.

Rysunek 1. Spacer Edukacyjny – struktura

Prześledźmy kolejne wskazane powyżej elementy.

Pierwsze działanie, które należy podjąć w przygotowywaniu Spaceru Edukacyjnego, to **określenie problemu bądź obszaru, który potrzebuje diagnozy**. Tutaj warto pokusić się o refleksję nad tym, co jest problemem w naszej szkole, albo jaki obszar chcemy zbadać, by podnieść jego efektywność i jakość. Może być to np. zaangażowanie uczniów w pracę na lekcjach, wprowadzenie elementów oceniania kształtującego (cele lekcji, kryteria sukcesu, podsumowywanie lekcji), czy też sposoby motywowania uczniów do pracy na lekcjach i w domu. Obszar obserwacji powinien być ustalony wspólnie ze wszystkimi nauczycielami w trakcie rady pedagogicznej. Wówczas należy doprecyzować, jakie zachowania i interakcje będą obserwowane przez nauczycieli obserwujących (dalej nazywanymi również „spacerującymi”). Należy pamiętać, że przy pierwszych spacerach edukacyjnych warto wyznaczać tylko jeden obszar obserwacji, gdyż więcej obserwowanych płaszczyzn w tym samym czasie może doprowadzić do sytuacji, w której osoby spacerujące nie zbiorą wszystkich faktów potrzebnych do pozyskania wzorców i dobrych praktyk.

Kolejną fazą Spaceru Edukacyjnego jest **zaplanowanie spaceru**. Na tym etapie wybieramy uczestników Spaceru Edukacyjnego. Ustalamy także kryteria wyboru klas, które zamierzamy obserwować, sposób powiadamiania nauczycieli o spacerze, jak również ramy czasowe podejmowanych działań. Wspólnie z wybranym zespołem wypracowujemy arkusze obserwacji, które powinny być opracowane na podstawie rozmowy ze wszystkimi nauczycielami podczas rady pedagogicznej, tak aby uwzględnić ich oczekiwania, obszary obserwacji, a później móc wykorzystać zebrany materiał do dalszego rozwoju nauczycieli, uczniów i szkoły. Jest to też etap, w którym powinniśmy zaplanować, w jaki sposób zostaną zaangażowani pozostali nauczyciele, jaką rolę mogą przyjąć uczniowie, a przed wszystkim w jaki sposób przedstawimy zebrane dane radzie pedagogicznej i przepracujemy przedstawione materiały oraz przekażemy informacje zwrotne. Każde z podjętych działań w tym obszarze powinno być zaplanowane szczegółowo, tak aby nie zrazić rady pedagogicznej do tej formy obserwacji, ale również pokazać, że jest to nieinwazyjna metoda dzielenia się dobrymi praktykami.

Spotkanie zespołu obserwacyjnego. Po zaplanowaniu działań Spaceru Edukacyjnego nauczyciele obserwujący lekcje powinni spotkać się z liderami zespołu w celu doprecyzowania wszelkich działań podczas obserwacji. Na początku zebrania powinniśmy wybrać facylitatora, czyli osobę, która będzie moderować spotkanie i będzie odpowiedzialna za prawidłową komunikację w grupie podczas obserwacji. W trakcie spotkania uczestnicy dzielą się obowiązkami, zostają poinformowani o godzinach obserwacji, czasie, w jakim przebywają w jednej sali lekcyjnej, jak również doprecyzowują arkusze obserwacji o przykładowe działania, które będą obserwowane. Na spotkaniu warto wyjaśnić wszystkie niejasności, jakie pojawią się podczas analizy arkusza obserwacji i w kwestiach organizacyjnych.

Obserwacja. W zależności od potrzeb zespół Spaceru Edukacyjnego sam ustala, jak długo będzie przebywać w sali. Podczas obserwacji nauczyciele przyglądają się i słuchają, zapisują wszelkie fakty, które odnoszą się do obszaru obserwacji. Obserwatorzy nie mogą ingerować w tok lekcji. Czas poświęcony na obserwację jednego oddziału klasowego nie powinien przekraczać 15 minut. Osoby wizytujące lekcje podczas całego spaceru poszukują dowodów na uczenie się uczniów. Należy podkreślić, że ich oczy powinny być skierowane na uczniów, a nie na nauczyciela. Obserwują mowę ciała uczniów, ich zaangażowanie, reakcje na polecenia i działania nauczyciela. Zadaniem obserwatorów jest ciągle poszukiwanie faktów i odpowiedzi na pytania typu: Jak uczniowie reagują na działania nauczyciela? Skąd wiesz, że uczniowie są zaangażowani? Ilu uczniów było zaangażowanych? Czy uczniowie rozumieli istotę wykonywanego ćwiczenia? Co o tym świadczy? Jakie były przejawy ich zaangażowania? Jakie dobre praktyki można przejąć od tego nauczyciela? Warto podkreślić, że podczas wizyt trafiamy na różne fazy lekcji – czasem może zdarzyć się tak, że obserwatorzy nie zauważą obserwowanych elementów. Może również zdarzyć się, że obserwatorzy trafią na fragment lekcji, podczas której uczniowie bądź nauczyciel czytają. Wtedy facylitator grupy daje sygnał do opuszczenia sali.

Omówienie obserwacji po każdym wyjściu z sali jest niezbędne do prawidłowego przeprowadzenia Spaceru Edukacyjnego. Po wizycie zespół powinien poświęcić około pięciu minut na wymianę obserwacji. Nie jest to czas na dyskusję, ani na ocenę tego, co zobaczyli (tab. 1). Czasem obserwatorów podczas omówienia zarządza facylitator. Zadaje on serię pytań, które mają na celu uporządkowanie zapisanych obserwacji przez nauczycieli wizytujących. Facylitator jest również odpowiedzialny za zbieranie tylko dowodów na uczenie się uczniów. Przypomina uczestnikom spaceru, że obserwują oni zaledwie fragment lekcji, a zatem nie mogą przewidywać, co może się stać, albo wymslić, co się dzieje w danym momencie. Interesują ich tylko fakty. Obserwatorzy nie powinni osądzać tego, co zrobił nauczyciel w danym momencie, i podawać własnych rozwiązań do konkretnej sytuacji w obserwowanej lekcji. Facylitator dba o to, by wszystkie informacje, jakie zostały udzielone przez nauczycieli, pozostały tylko w grupie obserwatorów. Ze względu na wagę **obserwacji** popatrzymy jeszcze raz na jej wewnętrzną strukturę przedstawioną w tabeli 1.

Tabela 1. Przykładowy schemat działań podczas obserwacji

CZAS	PRZEBIEG
10 minut na każdą klasę (3 klasy w ciągu lekcji)	<p>Obserwatorzy obserwują każdą klasę przez 10 minut.</p> <p>Obserwatorzy przyglądają się i słuchają, zapisują wszelkie fakty, które odnoszą się do obszaru obserwacji.</p> <p>Obserwatorzy nie mogą ingerować w tok lekcji.</p>
5 minut na omówienie po każdym wyjściu z lekcji	<p>Kiedy obserwatorzy opuszczają salę lekcyjną, powinni 5 minut poświęcić na wymianę swoich obserwacji dotyczących obserwowanego obszaru. Nie jest to czas na dyskusję ani na ocenę tego, co zobaczyli.</p>

Źródło: opracowanie własne.

Falicytator, na wyraźną prośbę nauczyciela obserwowanego, może udzielić mu informacji zwrotnej, która będzie zawierała fakty zaobserwowane podczas fragmentu prowadzonej lekcji. Może także poprzez serię pytań zmotywować nauczyciela do dalszej refleksji nad uczeniem, co skutkować będzie dalszym rozwojem kompetencji zawodowych. Rozmowa taka powinna odbyć się podczas osobistego spotkania nauczyciela obserwowanego z falicytатorem, który powinien mieć czas na przygotowanie się do niej.

Po odbyciu serii spacerów edukacyjnych podczas **rozmowy z obserwatorami** następuje zebranie wszystkich faktów z obserwowanego obszaru. Dają one szansę na wyłonienie dobrych praktyk, które mogą być wdrażane na innych lekcjach, u innych nauczycieli. Jest to również czas, kiedy wskazywane są mocne strony i elementy, które należy nadal rozwijać na podstawie faktów z obserwacji.

Rozmowa z nauczycielami. Zamknięcie serii spacerów edukacyjnych dotyczących danego obszaru następuje poprzez przedstawienie wniosków z obserwacji wszystkim nauczycielom. Jest to czas na dyskusję rady pedagogicznej nad dobrymi praktykami, które należy powielać na innych lekcjach, ale również nad obszarami do dalszego rozwoju, które mogą stać się przedmiotem kolejnych spacerów edukacyjnych lub być obiektami, które będą doskonalone bądź poprawiane w szkole.

Spacer Edukacyjny w SP 61

Spacer Edukacyjny zagościł w Szkole Podstawowej nr 61 im. J. Korczaka we Wrocławiu w roku szkolnym 2015/2016. Zainteresowanie tą praktyką było wynikiem spotkań dyrektora szkoły podczas różnych konferencji z osobami realizującymi różne praktyki, których celem było tworzenie okazji do nauczycielskich rozważań na temat form pracy z uczniem podczas lekcji. Spacer Edukacyjny tworzy taką okazję. Jego wdrażanie rozpoczęliśmy od studiów literaturowych prowadzonych przez liderów. Rezultaty swoich poszukiwań w postaci prezentacji multimedialnej przedstawili podczas spotkania rady pedagogicznej (później także podczas pierwszej ogólnopolskiej konferencji poświęconej tej praktyce). Podczas tego spotkania wybrany został także pierwszy obszar obserwacji – „Czy uczniowie są aktywni podczas lekcji oraz jakie są dowody ich aktywności”, a także określone owe potencjalne dowody. Liderzy na tej podstawie przygotowali pierwszy arkusz obserwacji i zrealizowali spacer. W naszej szkole przyjeśliśmy

zasadę, że jest to praktyka nauczycielska, dlatego dyrektor szkoły nie może być spacerowiczem, w nadzorze pedagogicznym została ujęta jako wspomaganie (jest formą diagnozy pracy placówki i działaniem rozwojowym). W pierwszym roku zrealizowaliśmy dwa takie spaceru – po jednym w semestrze – i tę liczbę uznaliśmy za optymalną. W Spacerze Edukacyjnym obok pary stałych liderów wzięli udział inni chętni, najczęściej w wymiarze jednej godziny lekcyjnej, czyli obserwowali trzy fragmenty lekcji. Jesteśmy niewielką dwuzmianową szkołą, dlatego jednego dnia udało się odwiedzić niemal wszystkich nauczycieli prowadzących zajęcia dydaktyczne. Prezentacja wyników obserwacji była bardzo interesująca, szczególnie podczas wskazywania zaobserwowanych dobrych praktyk. W efekcie podczas opracowywania wyników nauczyciele uznali, że warto w pełni wykorzystać kształcący dla odwiedzających wymiar spaceru i tak go planować, żeby nauczyciele edukacji wczesnoszkolnej wizytowali uczących tę samą grupę wiekową. Podjęto decyzję, aby zorganizować spotkanie poświęcone prezentacji dobrych praktyk. Celem większości organizowanych w naszej szkole spacerów było wspieranie wdrażania oceniania kształtującego, co miało swoje odzworowanie w arkuszach obserwacji. Już po pierwszych doświadczeniach zauważyliśmy, że warto, tworząc arkusz, brać pod uwagę fakt, iż każda część lekcji może mieć inne, specyficzne wskaźniki do obserwacji. Na przykład na początku lekcji możemy zaobserwować, czy uczniowie zrozumieli cel i kryteria sukcesu zaplanowane do lekcji, w końcowej części – czy potrafią ocenić poziom osiągnięcia wskazanych na początku kryteriów. Stąd nasze arkusze mają wydzielone trzy części ze stworzonymi do nich adekwatnymi wskaźnikami. Bardzo istotne jest dla nas dookreślenie przez obserwatorów, co było według nich dowodem oraz jakie dobre praktyki dostrzegli. Spacer organizowany w pierwszym semestrze ma dla nas wartość diagnostyczną. Podczas prezentacji jego wyników poświęcamy trochę czasu na porozmawianie o obszarach słabszych. Wymieniamy się pomysłami, jakie działania możemy podjąć, aby te słabsze obszary poprawić. Spacer w drugim semestrze pokazuje nam, czy rzeczywiście pracowaliśmy nad nimi i czy nasze dane to odzwierciedlają. Przypuszczam, że zawsze wyniki były lepsze, co dowodzi wartości tej praktyki.

Ciekawym doświadczeniem było zaproszenie do spaceru uczniów. Poprosiliśmy ich najpierw o określenie, kiedy na lekcji uczą się najchętniej, jakie jej cechy pomagają im się uczyć. Na bazie uzyskanych odpowiedzi liderzy stworzyli arkusz. Uczniowie najstarszej klasy zostali przeszkoleni i ich reprezentanci uczestniczyli w obserwacji. Najistotniejszą sformułowaną przez nich uwagę było dla mnie dostrzeżenie trudu pracy nauczyciela.

Podsumowanie

Regularne prowadzenie spacerów daje możliwość wygenerowania korzyści dla szkoły, **nauczycieli oraz uczniów, którą jest tworzenie profesjonalnej, zawodowej społeczności szkoły, wspieranie ciągłego doskonalenia się szkoły oraz wzmacnianie nacisku kładzionego na nauczanie i uczenie się, gdyż pomaga nauczycielom zidentyfikować własne potrzeby w zakresie rozwoju zawodowego.** Tworzy wspólną płaszczyznę do dyskusji wokół dostarczonych informacji opartych na dowodach, pozwala na kreowanie i zachęca do wspólnego osiągnięcia celów, a w efekcie wpływa na jakość nauczania i uczenia się. Uczniowie

mają swój udział w spacerze, a tym samym w poprawie jakości pracy w szkole poprzez udostępnianie obserwatorom tego, czego się uczą. Są odbiorcami nauczania ukierunkowanego na zaspokajanie ich potrzeb. Współpraca i obserwacja są ważnymi elementami pracy szkół, które się uczą, a spójne i właściwe wykorzystanie narzędzia ułatwia podróż do niezwyklej wydajności.

Bibliografia

- Chrzanowska M., *Spacer edukacyjny wprowadzenie*, <http://www.ceo.org.pl/pl/ok/news/spacer-edukacyjny-wprowadzenie> [dostęp: 10.06.2016].
- Day Ch., *Rozwój zawodowy nauczycieli*, Gdańskie Wydawnictwo Oświatowe, Gdańsk 2004.
- Fisher D., Frey N., *Using Teacher Learning Walks to Improve Instruction* [w:] *Principal Leadership*, January 2014, s. 58–61, <http://www.scsk12.org/uf/memo/files/files/learning%20walk2.pdf> [dostęp: 10.04.2016].
- Dumont H., Istance D., Benavides F., *The Nature of Learning. Using research to inspire practice*, Center for Educational Research and Innovations, OECD 2012, <https://www.oecd.org/edu/cei/50300814.pdf> [dostęp: 10.04.2016].
- Hattie J., *Widoczne uczenie się dla nauczycieli. Jak maksymalizować siłę oddziaływania na uczenie się*, Centrum Edukacji Obywatelskiej, Warszawa 2015.
- Moss C.M., Brookhart S.M., *Formative Classroom Walkthroughs. How Principals and Teachers Collaborate to Raise Student Achievement*, ASCD.
- Protheroe N., *Using Classroom Walkthroughs to Improve Instruction* [w:] *Principal*, March/April 2009, s. 30–34.
- Ramowy program szkolenia, http://www.frr.org.pl/wp-content/uploads/2018/03/zal_nr_16_5_ramowy_program_szkolen_mat-przyr_etap_i.pdf [dostęp: 5.06.2018].
- Resnick L.B., Spillane J.P., Godlman P., Rangel E.S., *The Nature of Learning: Using Research to Inspire Practice*, OECD 2012.
- Spacer edukacyjny jako metoda rozwoju zawodowego nauczycieli*, www.youtube.com [dostęp: 20.05.2018].

